

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με φυσικό αέριο και με την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 994/2010»

[COM(2016) 52 final — 2016/0030 (COD)]

(2016/C 487/11)

Εισηγητής: ο κ. **Graham WATSON**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 16.9.2016 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 7.3.2016 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 9.3.2016
Νομική βάση	Άρθρα 194 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)
Αρμόδιο ειδικευμένο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το ειδικευμένο τμήμα	7.9.2016
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.9.2016
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	519η
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	133/4/9

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η πολιτική της ΕΕ για την ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο έχει σημειώσει κάποια επιτυχία διότι ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να συνεκτιμούν τις έννοιες της αλληλεγγύης και της κοινής ασφάλειας. Ωστόσο, τα περισσότερα ζητήματα ενεργειακής πολιτικής συνεχίζουν να εξετάζονται κυρίως υπό το πρίσμα των εθνικών συμφερόντων. Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες των Ευρωπαίων ως προς την ασφάλεια, το ζήτημα της ενέργειας πρέπει να αντιμετωπιστεί με πιο συνεκτικό τρόπο σε επίπεδο ΕΕ.

1.2. Μια τέτοια ενωσιακή νομοθεσία πρέπει να λαμβάνει υπόψη, πρώτον, τις ευρύτερες παγκόσμιες προσπάθειες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής σύμφωνα με τους φιλόδοξους στόχους που θεσπίστηκαν από τη συμφωνία του Παρισιού, δεύτερον, τη στρατηγική της ΕΕ για μια ανθεκτική ενεργειακή ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή και, τρίτον, διάφορες γεωπολιτικές εντάσεις στην Ευρώπη και παγκοσμίως, στις οποίες περιλαμβάνονται τα προσφυγικά ρεύματα, οι κρίσεις στα σύνορα της Ευρώπης, όπως οι πρόσφατες κρίσεις στην Ουκρανία, την Τουρκία, τη Λιβύη και τη Γεωργία, καθώς και η αύξηση του τοπικισμού που απειλεί την ολοκλήρωση της ΕΕ.

1.3. Απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις για να εξασφαλιστεί ο εφοδιασμός της Ευρώπης με αέριο. Είναι σημαντικό ο εφοδιασμός να πραγματοποιείται κυρίως από ιδιωτικές πηγές· τα κέρδη του κλάδου του πετρελαίου και του φυσικού αερίου πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μην χρειάζεται δημόσια στήριξη. Ένα προβλέψιμο και αξιόπιστο πολιτικό πλαίσιο είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και, κατά συνέπεια, για ένα σταθερό και αξιόπιστο εφοδιασμό με φυσικό αέριο.

1.4. Η εν λόγω πρόταση κανονισμού αποσκοπεί στην αποτροπή κρίσεων εφοδιασμού με φυσικό αέριο, όπως εκείνες του 2006 και του 2009. Το μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης αερίου αφορά τη θέρμανση κτιρίων. Ένα πρόγραμμα ευρείας κλίμακας για τη μετασκευή κτιρίων υψηλής ενεργειακής απόδοσης, όπως προτείνεται στην οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (2010/31/ΕΕ) και στην οδηγία για την ενεργειακή απόδοση (2012/27/ΕΕ), ιδιαίτερα όταν αφορά κτίρια που θερμαίνονται με φυσικό αέριο, θα οδηγήσει σε σημαντική πτώση της ζήτησης φυσικού αερίου, ιδίως κατά τη χειμερινή περίοδο, κατά την οποία εκδηλώθηκαν οι προηγούμενες κρίσεις.

1.5. Το φυσικό αέριο παραμένει σημαντική μεταβατική πηγή καυσίμων και συμβάλλει σημαντικά στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και των εκπομπών επικίνδυνων τοξικών ουσιών (συμπεριλαμβανομένων των σωματιδίων ΑΣ10 και ΑΣ2,5). Δεδομένου ότι οι δείκτες του επιπέδου εκπομπών είναι σημαντικά χαμηλότεροι από αυτούς που ισχύουν για τον γαιάνθρακα, η αύξηση του μεριδίου του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μείγμα των κρατών μελών έχει ιδιαίτερη σημασία για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα και, κατά συνέπεια, για την υγεία των πολιτών των κρατών μελών και των γειτονικών τους χωρών. Ωστόσο, η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα πρέπει να επιταχυνθεί και η πολιτική για τον εφοδιασμό σε φυσικό αέριο πρέπει να το λαμβάνει υπόψη.

1.6. Οι καταναλωτές ενέργειας μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη διαχείριση της προσφοράς. Θα πρέπει να αναπτυχθούν μέθοδοι κινητοποίησης των καταναλωτών σε συνεργασία με τους ίδιους, οι οποίες θα περιλαμβάνουν την καινοτόμο χρήση των ΤΠΕ. Η ενεργειακή φτώχεια θα πρέπει να αντιμετωπιστεί κατά κύριο λόγο με μέτρα κοινωνικής πολιτικής. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν ειδικά εθνικά προγράμματα για την τόνωση των επενδύσεων σε προγράμματα ανακαίνισης κτιρίων, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (2012/27/ΕΕ), για την παροχή προτεραιότητας σε φτωχούς και ευάλωτους καταναλωτές και για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.

1.7. Η ανάπτυξη των ΑΠΕ, σε συνδυασμό με την επιτάχυνση του εξηλεκτρισμού μπορεί να μειώσει την κατανάλωση φυσικού αερίου στην ΕΕ και, ως εκ τούτου, τις εισαγωγές· όσο πιο γρήγορα καθιερωθούν οι ΑΠΕ, τόσο μικρότερη βαρύτερη θα έχουν οι εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ για την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να εκτιμήσει κατά πόσον είναι ακριβής ο συντονισμός όσον αφορά τις προβλέψεις για την κατανάλωση φυσικού αερίου στην ΕΕ, την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο στην ΕΕ, την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς.

2. Εισαγωγή (Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής)

2.1. Λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική αποδιοργάνωση και την ταλαιπωρία των πολιτών λόγω διακοπής του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδιώκει να αξιοποιήσει προηγούμενες εργασίες της ΕΕ για την εξασφάλιση μεγαλύτερης διασύνδεσης των υποδομών παροχής φυσικού αερίου και για μεγαλύτερη αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών ως προς την προθυμία τους να μοιραστούν το βάρος των διακοπών παροχής.

2.2. Η πρόταση κανονισμού επικαιροποιεί μια σημαντική πολιτική στο πλαίσιο μιας προσπάθειας για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ενεργειακής ένωσης [COM(2015) 80 final]. Η ενεργειακή ένωση πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο των δεσμεύσεων της ΕΕ να λάβει μέτρα ώστε να ανακόψει και, ει δυνατόν, να αντιστρέψει την ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή που προκύπτει από την καύση ορυκτών καυσίμων.

2.3. Σκοπός της πρότασης κανονισμού είναι να διασφαλισθεί ότι όλα τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τα κατάλληλα εργαλεία ώστε να προετοιμαστούν για το ενδεχόμενο ελλείψεων σε αέριο λόγω διαταραχής του εφοδιασμού ή λόγω εξαιρετικά υψηλής ζήτησης, αλλά και να διαχειριστούν τις επιπτώσεις.

2.4. Για την επίτευξη του ανωτέρω στόχου, στην πρόταση κανονισμού προβλέπεται ενισχυμένος περιφερειακός συντονισμός, σε συνδυασμό με τον καθορισμό ορισμένων αρχών και προτύπων σε επίπεδο ΕΕ. Σύμφωνα με την προτεινόμενη προσέγγιση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεργάζονται στενά στο πλαίσιο των περιφερειών τους κατά τη διενέργεια εκτιμήσεων επικινδυνότητας. Οι κίνδυνοι που επισημαίνονται μέσω των περιφερειακών εκτιμήσεων επικινδυνότητας θα αποτελούν το αντικείμενο προληπτικών σχεδίων δράσης και σχεδίων έκτακτης ανάγκης, τα οποία θα υπόκεινται σε έλεγχο από ομοτίμους και έγκριση από την Επιτροπή.

2.5. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εκτιμήσεις επικινδυνότητας είναι ολοκληρωμένες και συνεκτικές, ο κανονισμός ορίζει υποχρεωτικά υποδείγματα, τα οποία απαριθμούν πτυχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση της επικινδυνότητας και την κατάρτιση των σχεδίων.

2.6. Επιπλέον, ο κανονισμός βελτιώνει την εφαρμογή του κανόνα εφοδιασμού των προστατευόμενων πελατών (κυρίως νοικοκυριά) και του κανόνα για την υποδομή (δυνατότητα παροχής αερίου ακόμα και σε περίπτωση μη διαθεσιμότητας της μεγαλύτερης υποδομής). Εξασφαλίζεται μόνιμη ικανότητα αμφίδρομης ροής. Τέλος, προτείνεται η λήψη συμπληρωματικών μέτρων διαφάνειας όσον αφορά τις συμβάσεις προμήθειας αερίου, καθώς οι συμβάσεις αυτές ενδέχεται να επηρεάσουν την ασφάλεια εφοδιασμού στην ΕΕ.

2.7. Η ανάγκη ανάλιψης δράσης σε επίπεδο ΕΕ βασίζεται στο ότι οι εθνικές προσεγγίσεις οδηγούν, αφενός, σε μη βέλτιστα μέτρα και, αφετέρου, επιδεινώνουν τις συνέπειες μιας κρίσης. Η λήψη ενός μέτρου σε μια χώρα μπορεί να προκαλέσει έλλειψη φυσικού αερίου σε γειτονικές χώρες.

2.8. Ενώ η εύρυθμη λειτουργία των αγορών είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση του εφοδιασμού με αέριο, η λήψη καλά συντονισμένων μέτρων από τα κράτη μέλη, ιδιαιτέρως σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την ασφάλεια εφοδιασμού. Αυτό αφορά τον καλύτερο συντονισμό όχι μόνο εθνικών μέτρων μετριασμού σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, αλλά και εθνικών προληπτικών μέτρων, όπως προτάσεις για καλύτερο συντονισμό των πολιτικών που αφορούν το εθνικό σύστημα αποθήκευσης και το ΥΦΑ [COM(2016) 49 final], οι οποίες μπορεί να είναι στρατηγικής σημασίας σε ορισμένες περιφέρειες.

2.9. Μια έκθεση παρακολούθησης που πραγματοποίησε ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER — Agency for the Cooperation of Energy Regulation) το 2014 κατέδειξε ότι εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαροί λόγοι ανησυχίας όσον αφορά τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών (τα πρωτίστως εθνικά μέτρα που λαμβάνουν δεν αρμόζουν για την αντιμετώπιση τυχόν προβλήματος εφοδιασμού με αέριο). Ακόμη, η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων που πραγματοποιήθηκε το καλοκαίρι του 2014 [COM(2014) 654 final] έδειξε ότι τυχόν σοβαρή διαταραχή του εφοδιασμού με αέριο από εξ Ανατολών θα είχε σημαντικό αντίκτυπο σε ολόκληρη την ΕΕ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η κυριότερη δυσκολία που παρουσιάζει η υπό εξέταση πρόταση κανονισμού δεν αφορά το κείμενο της αλλά το πλαίσιο της. Ενώ η στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή [COM (2015) 80 final] αναφέρεται σχεδόν με βιβλικούς τόνους στην ανάγκη καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, η υπό εξέταση πρόταση κανονισμού —αν και συνεκτική με προηγούμενους κανονισμούς σχετικά με την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο— δεν είναι απολύτως σύμφωνη με τους στόχους της στρατηγικής πλαισίου.

3.2. Πολύ κλιματολόγοι διατείνονται ότι υφίσταται εύλογη πιθανότητα να επιτευχθεί ο περιορισμός της ανόδου της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 2 °C, εφόσον οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου πλησιάσουν το μηδέν έως το 2050. Όσον αφορά την αύξηση κατά 1,5 °C, ο μηδενισμός των εκπομπών πρέπει να πραγματοποιηθεί νωρίτερα. Για την εξάλειψη των περίπου 4 611 εκατ. τόνων ισοδυνάμου CO₂ τους οποίους, για παράδειγμα, απελευθερώσαμε στην ατμόσφαιρα το 2013, θα πρέπει να ικανοποιήσουμε τη ζήτηση σε πρωτογενή ενέργεια στην ΕΕ (1 567 εκατ. τόνοι ισοδυνάμου πετρελαίου [Μτοε] το 2013) με καθαρή ενέργεια. Πάνω από τα δύο τρίτα των εκπομπών προέρχονται από τα ορυκτά καύσιμα που κινούν τον βιομηχανικό πολιτισμό μας, τα οποία πρέπει να αντικατασταθούν.

3.3. Το φυσικό αέριο παραμένει σημαντική μεταβατική πηγή καυσίμων και έχει συμβάλει ώστε η ΕΕ να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από στερεά καύσιμα, ιδίως σε χώρες όπου ο άνθρακας διαδραματίζει κυρίαρχο ρόλο. Ωστόσο, πρέπει να επιταχυνθεί η μετάβαση σε πηγές ενέργειας χαμηλής περιεκτικότητας σε άνθρακα και, τέλος, χωρίς άνθρακα. Η πολιτική εφοδιασμού με φυσικό αέριο πρέπει να συνεκτιμήσει την ανάγκη να επιτευχθεί ο μακροπρόθεσμος στόχος να συκρατηθεί η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 1,5 °C, όπως ορίζεται στη συμφωνία του Παρισιού. Αυτό πρέπει να περιλαμβάνεται στις αξιολογήσεις κινδύνου που καλούνται να διενεργούν τα κράτη μέλη. Για την προώθηση αποδοτικών επενδύσεων και τη θέσπιση του πλαισίου για ένα ανθεκτικό ενεργειακό σύστημα απαιτείται καλύτερη συσχέτιση μεταξύ, αφενός, της πολιτικής της ΕΕ για εφοδιασμό με φυσικό αέριο και, αφετέρου, των διαφόρων πτυχών της ενεργειακής ένωσης, και συγκεκριμένα, μια πλήρως ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας, βελτιώσεις στην ενεργειακή απόδοση και απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές.

3.4. Πέντε έτη μετά την έκδοση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 994/2010, το ζήτημα της ασφάλειας εφοδιασμού με αέριο εξακολουθεί να αποτελεί ένα άκρως επίκαιρο ζήτημα, ιδίως λόγω των εντάσεων που επικρατούν μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας. Πραγματοποιούνται προσπάθειες τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ, με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού με αέριο για τον χειμώνα του 2016/2017 και εφεξής. Ωστόσο, μια σοβαρή προσπάθεια για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων μέσω της μόνωσης και η προτεραιότητα στη θέρμανση κτιρίων με φυσικό αέριο θα επηρεάσουν σημαντικά τη ζήτηση για φυσικό αέριο.

3.5. Το φυσικό αέριο έχει αντικαταστήσει τα στερεά καύσιμα ως το δεύτερο σημαντικότερο καύσιμο για την ΕΕ, διότι παρέχει το 23,8 % της συνολικής πρωτογενούς ενέργειας που καταναλώθηκε το 2013. Αυτό συνέβαλε στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ. Ωστόσο, η άνοδος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι αξιοσημείωτη: το 2013, οι ανανεώσιμες πηγών ενέργειας παρείχαν το 15 % της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης ενέργειας στην ΕΕ, από 8,3 % το 2004, θέτοντας την ΕΕ σε σωστή πορεία για την επίτευξη του στόχου της αύξησης στο 20 % του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έως το 2020. Η μεικτή παραγωγή ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές υπερδιπλασιάστηκε μεταξύ 2000 και 2013, και παρείχε πάνω από το ένα τέταρτο της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας το 2013.

3.6. Η ανάπτυξη των ΑΠΕ, σε συνδυασμό με την επιτάχυνση του εξηλεκτρισμού, μπορεί να μειώσει την κατανάλωση φυσικού αερίου στην ΕΕ και, κατά συνέπεια, και τις εισαγωγές· όσο πιο γρήγορα καθιερωθούν οι ΑΠΕ, τόσο μικρότερη βαρύτητα θα έχουν οι εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ για την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο. Επομένως, ο βελτιωμένος συντονισμός των προβλέψεων έχει καθοριστική σημασία για την κατανάλωση φυσικού αερίου στην ΕΕ, την ασφάλεια εφοδιασμού με φυσικό αέριο της ΕΕ, την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς.

3.7. Ο συντονισμός μεταξύ των χωρών της ΕΕ στον τομέα των μεταφορών και στον εφοδιασμό με καύσιμα κάθε είδους κείνται για τη διαμόρφωση της ενεργειακής ένωσης, τόσο στο επίπεδο των πολιτικών, όσο και των μακροπρόθεσμων στρατηγικών. Στόχος της πρότασης της Επιτροπής είναι να διαιρεθεί η ΕΕ σε επτά «περιφέρειες» εντός των οποίων πρέπει να συντονίζονται οι πολιτικές. Αυτό είναι, στην καλύτερη περίπτωση, μια μέση λύση, δεδομένου ότι ο συντονισμός των πολιτικών σε επίπεδο ΕΕ σύντομα θα είναι απαραίτητος, και αυτό θα πρέπει, στην ιδανική περίπτωση, να διευρυνθεί και να συμπεριλάβει τα συμβαλλόμενα μέρη της ενεργειακής κοινότητας, δηλαδή τις γειτονικές χώρες με τις οποίες η ΕΕ έχει συνάψει συμφωνίες στον τομέα της ενέργειας.

3.8. Λόγω του εντεινόμενου ανταγωνισμού για την προμήθεια ενέργειας και της ανάγκης διαφοροποίησης των πηγών εφοδιασμού, η ενέργεια πρέπει να παραμείνει σημαντικό μέρος των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ· ωστόσο, οι πολιτικές πρέπει να προσανατολίζονται ολοένα και περισσότερο στη διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού από ανανεώσιμες πηγές, ιδίως από ώριμες τεχνολογίες, όπως η ηλιακή και η αιολική ηλεκτροπαραγωγή, έτσι ώστε να συμπληρώνεται ο εφοδιασμός από την εγχώρια παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

3.9. Μια νέα διακυβέρνηση της ενεργειακής πολιτικής πρέπει να διασφαλίζει τόσο τη συνοχή μεταξύ διαφόρων πτυχών του ενεργειακού εφοδιασμού, όσο και την επίτευξη των στόχων σε επίπεδο ΕΕ. Μια σημαντική πτυχή για τη διασφάλιση συνοχής είναι η πρόωπη, συστηματική και διαρθρωμένη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις προκλήσεις της ενεργειακής ασφάλειας γίνεται ευρέως αποδεκτή από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και, κυρίως, ότι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής σε όλη την Ευρώπη έχουν λάβει γνώση των προβληματισμών, των ενδιαφερόντων, των πόρων και των λύσεων που προσφέρουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι κοινωνικοί εταίροι για την αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων και την επίτευξη των στόχων της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ προωθεί ενεργά την ιδέα ενός ευρωπαϊκού ενεργειακού διαλόγου και η Επιτροπή έχει επικροτήσει θερμά την πρωτοβουλία της ΕΟΚΕ.

3.10. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της ενεργειακής πολιτικής πρέπει να είναι η αμοιβαία ενίσχυση της εξωτερικής και της εσωτερικής διάστασης της ενεργειακής πολιτικής, όπως προβλέπει το σχέδιο δράσης για την ενεργειακή διπλωματία (ΣΔΕΔ). Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ζητήσει ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ να ενισχύσει και να αναπτύξει τον υφιστάμενο διάλογο και τη συνεργασία στον τομέα της ενέργειας με τις μεγάλες χώρες και περιοχές παραγωγής και διαμετακόμισης, με τις γειτονικές χώρες, καθώς και με μείζονες παγκόσμιους και περιφερειακούς στρατηγικούς εταίρους, προκειμένου να ενισχυθεί η διαφοροποίηση των πηγών, των προμηθευτών και των διαύλων εφοδιασμού ενέργειας.

3.11. Η εξωτερική ενεργειακή πολιτική της ΕΕ, περιλαμβανομένης της πολιτικής εφοδιασμού με φυσικό αέριο, πρέπει να συνεκτιμά το ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο. Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει στο παρελθόν ότι οι εμπορικές πτυχές του έργου δεν πρέπει να αποτελέσουν το μοναδικό παράγοντα που θα καθορίσει τη λήψη απόφασης, ιδίως εάν συνεκτιμηθεί η τάση της Ρωσίας να χρησιμοποιεί την ενέργεια ως εργαλείο για την επίτευξη γεωπολιτικών στόχων. Η πολιτική σταθερότητα των χωρών κατά μήκος των αγωγών και η ευπάθειά τους σε εξωτερικές πολιτικές επιρροές, οι κοινωνικές και οι περιβαλλοντικές επιδόσεις των φορέων υλοποίησης έργων, καθώς και η συμμετοχή ρωσικών εταιρειών στην εξερεύνηση και την παραγωγή συγκαταλέγονται στους παράγοντες που πρέπει να εξετάσει η ενεργειακή διπλωματία της ΕΕ. Η αξιολόγηση των νέων σχεδίων πρέπει, επίσης, να συνεκτιμήσει τον αντίκτυπό τους στην ενεργειακή ασφάλεια των γειτονικών χωρών. Όσον αφορά την Ουκρανία, για παράδειγμα, υπάρχει κίνδυνος ότι τα έργα παράκαμψης της χώρας για τη διαμετακόμιση του φυσικού αερίου θα επηρεάσουν τα έσοδά της, θα αποτρέψουν τις επενδύσεις για την αναβάθμιση του δικτύου και θα αφαιρέσουν τη δυνατότητα άσκησης πιέσεων στη Μόσχα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής για θέσπιση κοινού ορισμού του «προστατευόμενου πελάτη».

4.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις έννοιες της «κοινής ευθύνης» και της «προσέγγισης τριών επιπέδων» μεταξύ των επιχειρήσεων φυσικού αερίου, των κρατών μελών και της ΕΕ για την ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο, καθώς και την πρόταση να αναλάβει το συντονισμό η Επιτροπή, όταν χρειάζεται, όπως είχε ήδη ζητήσει η ΕΟΚΕ σε παλαιότερη γνωμοδότησή της ⁽¹⁾. Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια των συμβάσεων εφοδιασμού.

Ακόμη, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των ευθυνών και των καθηκόντων των δημόσιων αρχών που αναφέρονται στο άρθρο 3 και, αφετέρου, των ευθυνών και των καθηκόντων των ιδιωτικών επιχειρήσεων και οργανισμών. Για τον λόγο αυτό, συνιστά μια νέα διατύπωση, στην οποία να διευκρινίζεται ότι:

— η ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο είναι καθήκον των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και της Επιτροπής, στους αντίστοιχους τομείς αρμοδιοτήτων τους,

— οι επιχειρήσεις φυσικού αερίου και οι βιομηχανικοί πελάτες πρέπει να συνεργάζονται και να εφαρμόζουν τα μέτρα που αποφασίζουν οι αρμόδιες αρχές.

⁽¹⁾ ΕΕ C 339 της 14.12.2010, σ. 49.

- 4.3. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τα προτεινόμενα κριτήρια για τη σύσταση των επτά «περιοχών» εντός της ΕΕ. Τουλάχιστον, θα πρέπει να προβλεφθεί μια λύση όπου ένα κράτος μέλος θα μπορεί να είναι ταυτόχρονα μέλος περισσότερων από μία «περιοχών».
- 4.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το πρότυπο υποδομής που προτείνεται είναι σε μεγάλο βαθμό παρόμοιο με το πρότυπο που περιελάμβανε ο κανονισμός του 2010. Επίσης, χαιρετίζει την πρόταση για ικανότητα αμφίδρομης μεταφοράς αερίου («ικανότητα αμφίδρομης ροής») μεταξύ κρατών μελών.
- 4.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η πρόταση για τον κανόνα εφοδιασμού, σε μεγάλο βαθμό, δεν περιλαμβάνει αλλαγές σε σχέση με τον κανονισμό του 2010. Επίσης, εκφράζει την ικανοποίησή της διότι προβλέπεται υποχρεωτική εκτίμηση των επιπτώσεων πριν από τη λήψη οποιωνδήποτε νέων μέτρων που δεν αφορούν την αγορά.
- 4.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει την πρόταση ότι η αξιολόγηση κινδύνου πρέπει πλέον να εφαρμόζεται σε περιφερειακό επίπεδο. Επικροτεί την εν λόγω πρακτική ως ένα βήμα προς την κατεύθυνση όπου η αξιολόγηση κινδύνου θα διενεργείται σε επίπεδο ΕΕ. Εκφράζει την ικανοποίησή της για το υπόδειγμα που προτείνει η Επιτροπή και θεωρεί ότι η διαδικασία αξιολόγησης από ομοτίμους είναι σημαντική στο πλαίσιο αυτό.
- 4.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις για σχέδια έκτακτης ανάγκης, διαδικασίες διαχείρισης κρίσεων και αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.
- 4.8. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις για διαφάνεια και αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών, με βάση τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων που πραγματοποιήθηκαν το καλοκαίρι του 2014, και θεωρεί ότι πρόκειται για κατάλληλο μηχανισμό ασφάλισης. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι η ομάδα υψηλού επιπέδου συμφωνεί να τεθεί η συνδεσιμότητα της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης όσον αφορά το φυσικό αέριο στον κατάλογο με τα έργα προτεραιότητας, δεδομένου ότι η εφαρμογή του θα επιτρέψει στις χώρες της περιοχής αυτής να έχουν πρόσβαση σε τρεις τουλάχιστον πηγές φυσικού αερίου, εξασφαλίζοντας έτσι τη διαφοροποίηση και την ασφάλεια του εφοδιασμού.
- 4.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση για συνεργασία με τρίτες χώρες των οποίων οι συμβατικοί εταίροι συμμετέχουν στο υφιστάμενο πλαίσιο της Ενεργειακής Κοινότητας.
- 4.10. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία της πρότασης για τη συνεχή παρακολούθηση των μέτρων για την ασφάλεια εφοδιασμού με αέριο και ζητεί από την Επιτροπή να συμπεριλάβει την ανάγκη για σταδιακή κατάργηση της χρήσης φυσικού αερίου και την αντικατάστασή του από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- 4.11. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τις προτεινόμενες παρεκκλίσεις για τη Μάλτα και την Κύπρο και ενθαρρύνει και τις δύο χώρες, λόγω των ευνοϊκών κλιματικών συνθηκών, να είναι μεταξύ των πρωτοπόρων της μετάβασης προς την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και όχι ορυκτά καύσιμα.

Βρυξέλλες, 22 Σεπτεμβρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ